

kik ekkor a vármegyében s ezenkívül másutt is, nagy uradalmakat szerzettek magoknak, melyek központja Nagy-lak volt. Sokáig ide tartozott ezután a mi Kutasunk is, a mint ezt a következő korszakban látni fogjuk.

A falu határa Sámson, M.-Kopáncs, Tót-Komlós és Szöllős közt terült el, a Száraz-ér mindkét partján, az Orosháza—tót-komlói úttól délre, úgy hogy annak fő részét a Nagy-hajlás képezte. Templomát azok a romok jelölték, melyek 1748. táján, a Száraz-éren s az akkori komlói szöllős-kerten túl, a komlós—vásárhelyi út mentén még láthatók voltak.¹

Ur-népe falu.

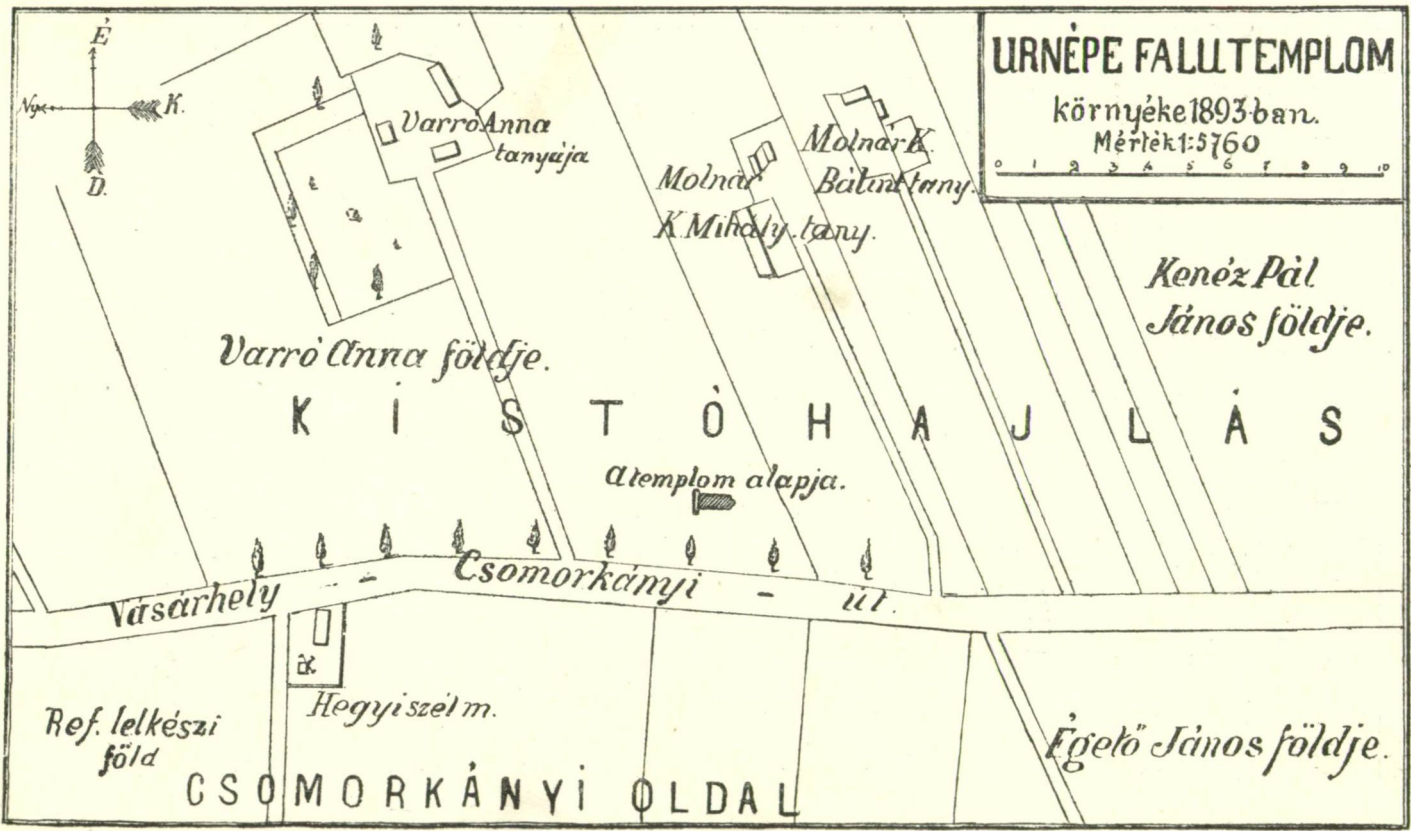
Az ur a földesurat jelenti, mint a legtöbb hasonló összetételű hely-² és köz-nevekben is.³ Ugy hogy e szerint az egész név annyit fejez ki, hogy az a terület, melyen a földesurnak valamely külön telepe helyezkedett el.

A falu korábbi története nem ismeretes s az irott adatok már csak mint pusztát említik. Mikor t. i. Gáji Horváth Gergely, diósgyőri 1462

¹ Wallaszki, komlói lelkész, feljegyzései után Gajdács Pál a Békés vm. évkönyvben 1882—3. 48. lap. Valószínű, hogy a templom rom azonos a komlói határnak 1708-diki térképén megjegyzett Bődör-csök, Kis-Kápolna-halommal. (A térkép az évkönyv ugyan azon évi folyamában.)

² Ur-föld, Ur-hida, Ur-major, Ur-völgy stb.

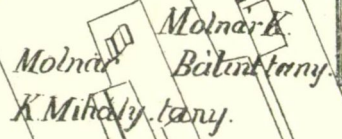
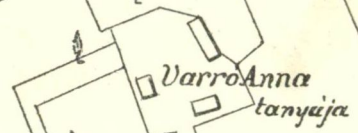
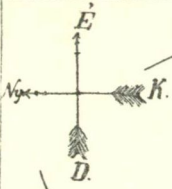
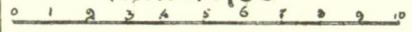
³ Ur dolga, uri szék stb.

URNÉPE FALUTEMPLOM

környéke 1893-ban.

Méretük: 5760

Varro Anna földje.

*Kenéz Pál
János földje.*

K I S T Ó H A J L Á S

A templom alapja.

Vásárhely Csomorkányi út.

Ref. lelkeszi föld

Hegyi szel m.

Egertő János földje.

C S O M O R K Á N Y I O L D A L

várnagy, Hód-Vásárhelyet megszerezte: ezzel együtt Ur-népe pusztának is ura lett, mely a feljegyzésben Panád és Varjas közt említetik.¹ Azután is Vásárhely tartozékát képezte e pusztát s azzal együtt vette azt Horváth-tól zálogba Dóczi Péter.

1478

A hely közelebből meghatározva Batida,

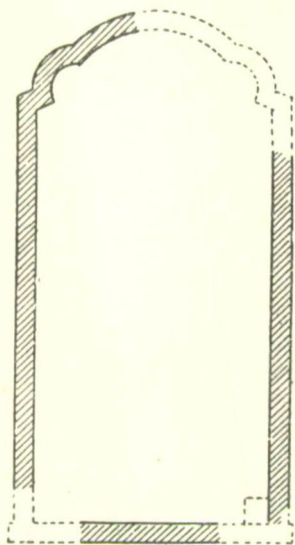
Csomorkány, Fecskés, Peres-Kutas és Férged közé esik, mivel egy 1536-diki beigtatáson e faluk szomszédságában említik.² Tehát a Kistó-hajlatra helyezhető, s ezért templomát azon romokkal azonosíthatjuk, melyek a vásárhely-csomorkányi uttól északra 50—60 lépésnyire a Varró Anna földén találtattak. A hely a Szabó János-féle ref. lelkészi földdel majdnem szemben van, melyről a hagyomány azt tartja, hogy azon valamikor falu volt, melynek nevét azonban már senki

sem tudja. A most már üresen álló vízmederből szigetként emelkedik itt ki egy jókora domb, melynek felületét imitt-amott téglák és mészhabarcok törmelék tarkítja.

Itt ásattam 1893-ban Pető Ferencz felügyelete alatt, s csakhamar

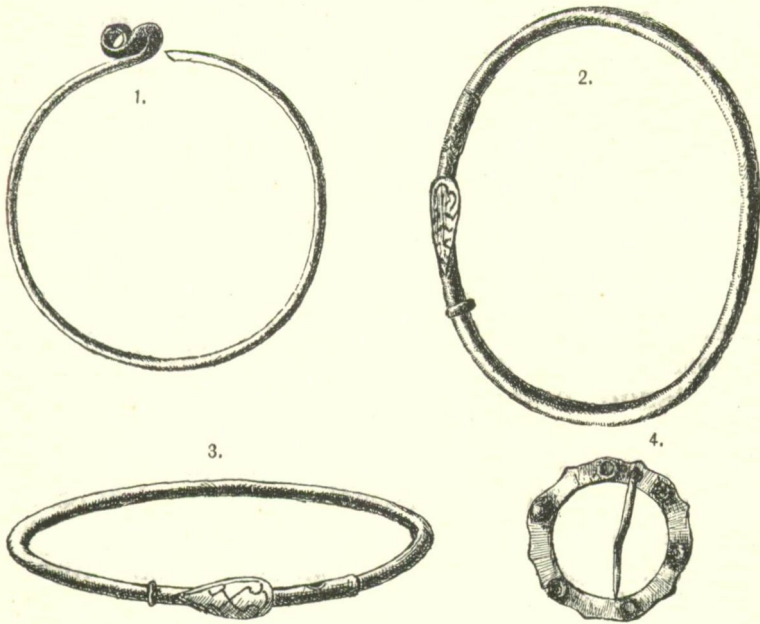
¹ Borovszky, i. m. II. 218.

² Kolozs-monostori konv. ltára. Com. Csanád. N. nro 25. (Borovszky szíves közlése.)

45. sz. Ur-népe falu templomának alaprajza.

igen nagy mennyiségű emberi csontok tűntek elő a földből, nagyobb részök rendetlenül összevissza hányva, mivel a helyet előttünk már mások is megbolygatták. De érintetlen sírokat is találtunk, a felszíntől leginkább 1·80 cm. mélységre, s a csontvázak mellett szenesedett fa darabokat, egy bronz haj-gyűrűt, egy kis réz karikát, egy

↳ Természetes nagyság

46. sz. Ur-népi leletek a közép korból.

bronz csattot, keretén pászta-gyöngy szemcsékkal diszítve, egy csontvázon pedig egy pár, ezüst lemezzel bevont, vassal bélelt, kigyó fejes karpereczet, mely Árpád korinak látszik. Számos csontváz kettesével, hármasával rendetlenül volt fektetve a bolygatatlan sírokban. Ezek közelében

együttal a templom alapját is kiástuk s lerajzoltuk. Ez alatt is ott volt a réteges sárga és fekete föld oly keményen megfurkózva, hogy az ásó sem fogta. Az alapból ezuttal a még meglevő ép téglák kiszedettek. De ilyen már kevés volt, mert 1868. táján a föld gazdája a jó téglákat (mintegy 8000 darab) elhordta s azokat istálló építésére használta fel. A leletek után azt gyaníthatjuk, hogy a falu hihetően a tatár-járáskor pusztult el s lakói egy részben erőszakkal multak ki.

Uj-város falu.

Nem volt város, e szó mai értelmében, soha s annak csak azért nevezték, mert valamelyik szomszéd város lakosai ülték meg először. Nem tévesztendő össze a mai Vásárhely belterületének egyik hason nevű külvárosával, mely utóbbit csak századunk elején osztották ki házhelyeknek. A régi Uj-városról a középkorból csak egy adat szól, mely szerint t. i. a helyet | 1508 a csanádi káptalan bírta. Ennek Huszár Imre nevű gazdatisztje lakott itt, a ki a szomszédos donát-tornyai és királysági igtatáson jelen volt.¹

Terjedelmes határát, mely a Mágocs-ér mindkét partján elterült, a bevezetésben irtuk körül.

¹ Csánky, i. m. I. 684. Borovszky, i. m. II. 614.